

Sygn. akt V CO 190/20

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela

w sprawie z wniosku U. Z.
przy uczestnictwie W. K. i Prokuratora Okręgowego w Ś.
o ubezwłasnowolnienie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 października 2020 r.,
wniosku Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 4 września 2020 r.,
sygn. akt I Ns (...),

**oznacza Sąd Okręgowy w W. jako właściwy do rozpoznania
niniejszej sprawy.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 4 września 2020 r. Sąd Okręgowy w Ś., w sprawie o sygn. akt I Ns (...), zwrócił się do Sądu Najwyższego o oznaczenie Sądu właściwego do rozpoznania sprawy z wniosku U. Z. o ubezwłasnowolnienie W. K.

W uzasadnieniu Sąd podniósł m.in., że właściwość miejscową w sprawach o ubezwłasnowolnienie określa art. 544 § 2 k.p.c., który stanowi, że w sprawach tych właściwy jest sąd miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, a w braku miejsca zamieszkania - sąd miejsca jej pobytu.

Sąd dodał, że w niniejszej sprawie zachodzi jurysdykcja sądu polskiego na podstawie art. 1106¹ § 1 k.p.c.

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 45 k.p.c. jeżeli na podstawie przepisów kodeksu nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić

właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo.

O oznaczenie sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, występuje sąd, do którego wpłynął pozew.

Sąd podsumował, że uczestnik postępowania zamieszkuje w Niemczech i tym samym nie można na podstawie art. 544 § 2 k.p.c. określić właściwości miejscowej sądu polskiego do rozpoznania niniejszej sprawy. W tej sytuacji zachodzą przesłanki do oznaczenia tego sądu zgodnie z art. 45 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasadnie Sąd Okręgowy rozpoczął analizę od treści art. 544 § 2 k.p.c., zgodnie z którym w sprawach o ubezwłasnowolnienie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, a w braku miejsca zamieszkania - sąd miejsca jej pobytu. Niewątpliwie, uczestnik nie zamieszkuje na terenie Polski, ani też nie posiada tu miejsca pobytu.

W takiej sytuacji, zgodnie z ogólną dyrektywą stosowania przepisów trybu postępowania nieprocesowego, należy ustalić, czy kwestia właściwości miejscowej jest uregulowana w przepisach ogólnych, obejmujących w tym wypadku sprawy z zakresu prawa osobowego, a następnie w przepisach ogólnych postępowania nieprocesowego. W kategorii spraw z zakresu prawa osobowego nie wyodrębniono części ogólnej. Wobec tego należy sięgnąć do przepisów ogólnych postępowania nieprocesowego. Właściwość miejscową reguluje tam art. 508 k.p.c.

W myśl art. 508 § 1 k.p.c. jeżeli właściwość miejscowa nie jest oznaczona w przepisie szczególnym, wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania wnioskodawcy, a w braku miejsca zamieszkania - sąd miejsca jego pobytu. Do postępowania z urzędu właściwy jest sąd miejsca, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie będące podstawą wszczęcia postępowania. W braku wskazanych wyżej podstaw właściwy będzie sąd dla W.

Przepisy art. 544 § 2 k.p.c. i art. 508 § 1 k.p.c. należy wyklądać łącznie. Podstawowa regulacja art. 508 § 1 k.p.c. jest wyłączona wówczas, gdy istnieje

przepis szczególny określający właściwość miejscową. W tym wypadku jest to art. 544 § 2 k.p.c. Jednakże ostatnie zdanie art. 508 § 1 k.p.c. obejmuje swoim zakresem, całość uregulowania wskazanego powyżej, a więc zarówno właściwość miejscową określoną w przepisie szczególnym, jak i właściwość określoną w art. 508 § 1 k.p.c., w przypadku braku normy szczególnej.

Wobec tego w okolicznościach niniejszej sprawy, właściwy miejscowo do rozpoznania sprawy jest sąd dla W.. Trafnie wskazuje się w nauce prawa, że użycie w przepisie nazwy „sąd” małą literą wskazuje, że nie chodzi o urzędową nazwę konkretnego sądu, lecz o sąd właściwy miejscowo dla W. To stwierdzenie pozwala przyjąć, że w wypadku właściwości rzeczowej sądu okręgowego, gdyby sądu miejscowo właściwego nie dało się - w myśl przesłanek art. 508 k.p.c. - ustalić, sądem właściwym będzie Sąd Okręgowy w W.

Słusznie również wywodzi się w literaturze przedmiotu i judykaturze, że art. 45 k.p.c. nie ma w zasadzie zastosowania w postępowaniu nieprocesowym, ponieważ w razie niemożności określenia sądu właściwego przewidziana jest właściwość sądu dla W. (por. art. 508 § 1 i art. 569 k.p.c.; a także orzeczenie Sądu Najwyższego z 20 września 1958 r., 4 CO 21/58, RPEiS 1959, z. 4, s. 268 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 2015 r., III CO 45/15, niepubl.). Podkreśla się jednocześnie, że w wypadkach krańcowych niewykluczone jest zastosowanie art. 45 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W przedmiotowej sprawie nie powinno być wątpliwości, że Sąd Okręgowy powinien przekazać sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W., kierując się uregulowaniem zawartym w art. 508 § 1 zd. 3 k.p.c. Jednakże w związku z charakterem sprawy o ubezwłasnowolnienie, Sąd Najwyższy uznał, że odmowna decyzja oparta na art. 45 k.p.c., przedłużyłaby tylko postępowanie i w konsekwencji postanowił wyjątkowo oznaczyć sąd właściwy do rozpoznania sprawy, co jest dopuszczalne w wypadkach krańcowych, ale nie przełamując zasady, że powinien to być sąd właściwy dla W.

jw